

LE TOURISTE BULGARE—DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редактори: Д-ръ ХР. ПИПЕРОВЪ и С. Д. СКРИНСКИ.

Излиза мѣсечно (освѣтнѣ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева.
Въ странство 2·50 франка.

Всичко се изпраща: София, „Българско Туристско Дружество“.

Год. VI.

София, Февруарий 1907.

Брой 2.

Р. В. Радевъ.

Срѣща съ една българка въ Африка.

(Епизодъ изъ скитанията ми въ южнитѣ страни).*)

На широката тераса прѣдъ Катарактъ-хотелъ въ Асуанъ, далече на хилядо километра по течението на Нилъ, се трупа множество пѣстъръ свѣтъ. Туристи отъ Европа и Америка, леко облѣчени туристки, разположени около лекитѣ маси, по ситния градински пѣськъ изъ градината подъ терасата, или на онѣзи, наредени по плититѣ на терасата, весело се разговарятъ и любуватъ на прохладния вечеренъ часъ.

*) Нашиятъ пътешественикъ изъ горещитѣ страни, който неотдавна издаде цѣннитѣ си записки по пѣтуването си подъ заглавие „Въ южнитѣ страни“ (Египетъ—Ю. Арабия Изт. Африка), ни даде два откъслечи, единиятъ подъ горното заглавие, а другиятъ „При Нилскитѣ прагове“. Тѣзи два епизода за прѣвъ пътъ се явяватъ въ нашата литература, тѣ не сѣ помѣствани въ издаденитѣ му досега записки.

Слънцето клони къмъ западъ. Горещината полека-лека изчезва, отстъпва мѣстото си на съживителния хладъ, който всички жадно поглъщатъ.

Високи разговори, весели смѣхове, пѣснички на нѣкоя, отдалечена въ тропическата растителностъ на градината, веселитѣ провиквания на закѣснѣлитѣ туристи и чуруликания на пѣргави като газели англичанки, които се завръщатъ и потни, и капнали отъ скитания изъ околноститѣ, долитатъ до нашитѣ уши.

Евгения, Жоржъ и азъ, отдалечени въ жгѣла на терасата, всѣки прѣдаденъ на своитѣ мисли, съзерцаваме вечернитѣ картини. Моя погледъ се губи долу на гладкитѣ води на спокойния Нилъ, по които се плъзгатъ прощално вечернитѣ лъчи на червеното като кървава топка заходящо слънце. Сегисъ-тогисъ Евгения възклицава и посочва нѣкой привѣткателенъ нюансъ на слънчевитѣ отражения на небето или въ Нилъ, Жоржъ откъсва погледа си отъ нѣкоя група, джхне къбло димъ изъ устата си, и пакъ пустне свободно очитѣ си изъ пѣстритѣ групи, азъ отправямъ погледа си право въ очитѣ ѝ, мгновенно го мѣркамъ по красивото ѝ лице и пакъ той потъне въ пространството, далече задъ Нилъ, въ безкрайнитѣ могили и пѣсьци.

Пакъ настава мълчание и съзерцание.

Нова група отъ двѣ англичанки съ двамина кавалери, типове на Албионъ, послѣдвани отъ мургавата фигура на своя водачъ-арапинъ, се изкачиха на терасата, отърсиха праха отъ обувката си, мѣтнаха на рамѣнитѣ леки горни дрехи и седнаха на съсѣдната маса.

Равнодушно азъ оттеглихъ погледа си отъ далечината и се вгледахъ въ нашитѣ съсѣди, които вече пиѣха разхладителни напитки, донесени отъ черния прислужникъ. Щомъ се вгледахъ въ една отъ дамнитѣ, която повече говорѣше, повече се смѣеше, неволно нѣкакъвъ далеченъ спомѣнъ блѣсна въ паметъта ми. Нервитѣ ми се възбудиха, азъ ровѣхъ изъ пластоветѣ на споменитѣ си, прѣобърщахъ ги, дирѣхъ нѣщо, защото дамата, която седѣше срѣщу мене и която бѣгло и безучастно единъ-два пѣти ме погледна, ми напомняше нѣщо. Но какво? Не можахъ да си отговоря. Дали съмъ я виждалъ нѣкога? Дали я познавамъ? Азъ понѣкога се спирахъ на мисълта, че съмъ я виждалъ въ България, но скоро съ усмивка напушахъ тази мисль. Възможно ли е? Тя, тука, тѣй далече, въ общество на туристи англичани да бжде моя съотечественица? Не, не е възможно! Но все пакъ всѣко вглеждане въ нея крадешкомъ ме увѣряваше, че чертитѣ на тази съ срѣденъ ръстъ, красива, развита, черноока дама съ коси малко кестеняви, не сж съвършено чужди на моята паметъ.

Трѣбва да съмъ виждалъ тази жена. Дѣ? — Не зная.

— Какво се вглеждате така въ онази дама? — пита Евгения надъ ухото ми. — Тя ви прави впечатление, виждамъ — добави тя.

— Така, случайно, не зная защо — отвърнахъ азъ, обърнахъ се къмъ Евгения и се мжчихъ да промѣня разговора.

— Виждали ли сте я другъ пѣтъ?

— Не, не мога да си спомня. Може би нѣждѣ изъ Египетъ, когато посѣщавахъ старинитѣ — отговорихъ азъ присторено равнодушно.

— Но вие я гледате тѣй втречено, че . . . — каза Евгения, усмихна се подозрително и ми се закани съ прѣстъ.

— Вижте, вижте! — извика Жоржъ и ни посочи къмъ западъ. Тъкмо на врѣме. Той прѣкъсна трудния за мене разговоръ. Всички се обърнахме къмъ слънцето, което се скриваше. И ето съсѣдната маса, англичанкитѣ съ кавалеритѣ си се обърнаха по същата посока да гледатъ красивото залѣзване на слънцето.

Азъ крадешкомъ пакъ поглеждахъ дамата отъ съсѣдната група, безъ да забѣлѣжи Евгения, понеже се страхувахъ да не започне да ме обсипва съ въпроситѣ си. Не можахъ да ѝ отговарямъ, защото нищо не можахъ да извлѣка изъ споменитѣ си за дамата. Все пакъ нѣщо ми говорѣше, че тя не ми е чужда, че азъ знамъ нѣщо за нея. Чертитѣ ѝ ми напомняхъ една дама, която изчезна отъ София по любовни сплетни. . . Познавахъ я; и чертитѣ на дамата, която срѣщамъ въ Асуанъ, ми напомнятъ нейнитѣ. . . Но възможно ли е? Въ сърдцето на Африка да намѣри убѣжище?! Възможно ли е? И азъ се разубѣждавахъ, а всѣко поглеждане къмъ нея все повече довеждаше гатанката около дамата, която изчезна изъ София.

Мръкна се. Вечерния хладъ се спушна. Групитѣ една по една почнаха да се прибиратъ въ хотела. Съсѣдната маса съ групата, отъ която е и дамата, която възбуди любопитството ми, се опраздни.

Станахме и ние. Образътъ на онази жена не ме оставаше на мира. Коя бѣше тя?

Вечеряхме, прибрахме се, пожелахъ лека нощъ на двойката, моитѣ съпътници. Отидохъ въ стаята си и мисълта за онази не ме оставаше.

Боже мой! Дѣ съмъ я виждалъ? Коя е тя? Да не е пкъъ тя?! . .

*
* *

На другия денъ нашата дружина продължи разходката си изъ околноститѣ на Асуанъ.

Моитѣ мисли се въртѣха около дамата, която вчера обърна вниманието ми. Евгения, ако и да забѣлѣжи, че една мисль ме мжчи, не се сѣти да ме запита за нея.

Моето заключение за нея бѣше, че азъ съмъ я виждалъ и че азъ трѣбва да я познавамъ. Какво да се направи? Любопитството ме измжчваше. Какъ да науча коя е?

На връщане азъ забѣлѣзахъ сношната група англичани изъ градината. Жоржъ и Евгения седнаха на терасата, а азъ си намѣрихъ работа, за да се кача горѣ, въ хотела. Една мисль ми бѣше дошла. Щомъ се качихъ въ стаята си, която гледаше къмъ градината, дѣто се разхождаше групата, повикахъ слугата, посочихъ му прѣзъ прозореца групата, която продължаваше да се разхожда.

— Познавате ли онѣзи пѣтници? — питамъ го.

Не си спомнямъ. . . Тѣ иматъ двѣ съседни стаи — № 47 и № 48.

— Какъ се викатъ?

— Трѣбва да видя въ пѣтническия регистъръ.

— Идете, вижте! — казахъ му азъ и му турнахъ въ ржката нѣкакви монети.

Той излѣзе, азъ се облѣгнахъ на прозореца и се вгледахъ въ дамата. Слугата дойде и ми изговори двѣ английски имена и си отиде.

Значи, тя е англичанка. Моитѣ спомени ме лъжатъ. Не я познавамъ.

Азъ слѣзохъ долу на терасата при Жоржа и Евгения. Слѣдъ малко групата мина край насъ, качи се горѣ. Тя мина, погледна веднажъ. Азъ пакъ се вгледахъ. Чудна работа! Какво е това? Тѣзи черти?

Първиятъ звънецъ за обѣдъ удари. Ние побързахме да се приберемъ въ стаята си, да промѣнимъ костюмитѣ пѣтнически съ необходимия салоненъ костюмъ — такъвъ е редътъ, дѣто има англичани. Мохамедъ, слугата на хотела, вървѣше слѣдъ насъ и носѣше фотографическия ни апаратъ. Отъ долния край на широката стълба на хотела, по която почнахме да се изкачваме, азъ заблѣзяхъ дамата: тя слизаше сама по стълбата насрѣща ни.

Мисль смѣла се мърна въ ума ми. Азъ не можахъ да удуша у мене желанието да науча, коя е. И сега се удивлявамъ на мигновенната хитростъ, която употрѣбихъ.

Ние се качвахме, тя слизаше. Когато бѣше на петъ стъпала срѣщу мене, азъ извикахъ на Мохамеда, който идеше слѣдъ мене, високо и по български.

— Бързай, Мохамедъ! Ще закѣснѣемъ! и я погледнахъ право въ лицето.

Не изпушахъ ни едно нейно движение. Тя изтрѣпна при моитѣ думи. Спрѣ се. Вгледа се втренчено въ мене. Червенина покри лицето ѝ. Азъ узнахъ, че тя разбира български. Откритието ме задавяше.

Мохамедъ, който не разбра що казахъ, Жоржъ, който вървѣше напредъ, отминаха. Евгения се обърна къмъ мене.

— Какво казахте?

— Нищо. Вървете, азъ забравихъ да видя имамъ ли долу писма. Сега ще ви стигна! — казахъ азъ на Евгения и се спустнахъ по стълбата.

Тѣ излѣзоха горѣ. Дамата все тъй зачервена слизаше по стълбата. Азъ я дочакахъ при главния входъ. Тя се опжти къмъ терасата, самичка.

Тя приближи, спрѣ се.

— Вие сте българинъ? — запита тя.

Беднага свѣтлина се мърна въ ума ми. Този гласъ азъ съмъ чувалъ и другъ пѣтъ. Чертитѣ и гласътъ — не може да има вече съмнѣние. . . Тя трѣбва да е! . . .

- Да, българинъ съмъ и не се съмнявамъ, че . . .
- И азъ съмъ българка, нали? — отвърна тя зачервена и усмихната. — Какъ узнахте това?
- На стълбата, когато ви срѣснахъ и извирахъ по български на слугата да бърза . . .
- Той знае ли български?
- Не.
- Защо тогава му говорихте на непознатъ езикъ?
- Исканъ да видя, какво впечатление ще ви направи този езикъ . . .
- И узнахте. . .
- Узнахъ, че вие сте българка, щомъ се смутихте и зачервихте . . .
- Защо направихте това? — запита съ укоръ тя.
- Простете ме, азъ не можахъ да устоя на мисълта, която ме мжчеше . . . Вчера ви гледахъ, чертитъ ви ми се виждаха познати . . .
- Е, познавате ли ме?
- Мисля, че сте . . . , която една мътва пропжди изъ България.
- Да, азъ съмъ. Вие не се лъжете! — и насълзена ми подаде ржка.
- Машинално тя тръгна къмъ единъ отдалеченъ жгълъ на терасата. Азъ я послѣдвахъ.
- Кой сте? Отдавна ли напуснахте България? — запита тя.
- Азъ ѝ разправихъ, кой съмъ, защо пътувамъ и отколко време не съмъ виждалъ отечеството.
- Ще се завърнете ли пакъ?
- Да, слѣдъ нѣколко мѣсеци. А вие?
- Никога, никога! — отвърна тя и черти на дълбока скърбъ прорѣзаха лицето ѝ, което излеко се покри съ блѣдостъ.
- Какво правите тука? Кои сж вашитѣ кавалери и коя е другарката ви? Да не сте омжжена?
- Омжжена съмъ почти. Живѣя съ по-младия англичанинъ, който прави голѣми жертви за мене. Другата двойка сж мжжъ и жена, наши добри приятели.
- Ще останете ли по-дълго време въ Асуанъ? — попитахъ.
- Не, утрѣ заминаваме назадъ, за Каиро, а оттамъ къмъ Парижъ и Лондонъ, съ другаря си. . .
- А въ България?
- Никога! Никога! България отрови моя животъ. Азъ вече никждѣ не ще намѣря щастието — то отлетѣ. Ще ходя по свѣта, ще се скитамъ, миръ дано намѣря! — каза нажалена тя.
- А домашнитѣ ви знаят ли, дѣ сте? Пишете ли имъ?
- Никога! Тѣ не знаят и не трѣбва да знаят, жива ли съмъ и дѣ съмъ! — каза разпалено тя и ме хвана за ржката: — Обѣщайте ми, че никога, никому не ще споменете моето име, не ще да говорите, че сте ме срѣщали. . .
- Обѣщавамъ ви и ще си слѣржа обѣщанието. . . Но нима не си спомняте за отечеството понѣкога?

— Понякога, . . да, но винаги съ сълзи на накипѣлъ ядъ и съ тръпки по снагата. Всички тамъ сж ме забравили и азъ ще се погрижа да забравя отечеството си, което изтръгна толкова сълзи отъ очитѣ ми. Отдѣ ме познавате вие? — запита внезапно тя.

— Виждаль съмъ ви въ П., дѣто бѣхъ учителъ. Вие бѣхте още мома. Годихте се за Х. и отпжтувахте за София. . .

— Да, дѣто стана скандалътъ и отдѣто мѣлвата хорска ме пропжди. Вие бѣхте ли тогава въ София?

— Бѣхъ.

— Знаете всичко?

— Да, подробно.

— Говориха ли много слѣдъ като изчезнахъ?

— Не, нѣкоя седмица само. . .

— Забравиха ме и азъ ще ги забравя! — каза тихо, мечтателно насълзената жена и въздѣхна.

— Завърнете се, всичко е забравено вече.

— Не, никога! . . . А какво стана съ моя мжжъ? Познавате ли го?

— Зная го добръ. Той е почти загиналъ, той падна много, много долу. . .

— Бѣдниятъ, той много глупости направи за мене. . .

Вториятъ звънецъ за обѣдъ удари. Тя трепна.

— Трѣбва да бързамъ. Ще ме чакатъ. Прощавайте! — каза тя и ми подаде ржка.

— До виждане! — отвърнахъ азъ.

— Не, никога! Ние нѣма да се видимъ вече! Помнете обѣщанието си, не говорете никому за мене. И тука не търсете случай да ми говорите. . . Помнете, че сте срѣщали една ваша съотечественица тука, въ горещинитѣ, една жена нещастна, която мѣлвата пропжди да се скита. . . додѣто намѣри своя край! — изговори тя прѣзъ сълзи, стисна ми ржката и изчезна бързо въ входа и по стѣлбитѣ на хотела.

На другия день тя отпжтува.

Прѣв. *И. Бурешъ.*

Телеграфнитѣ жици като прѣдсказвачи на врѣмето.

Една отъ важнитѣ задачи при опрѣдѣляне програмата на излетитѣ е безспорно разрѣшаването въпроса: какво ще бжде врѣмето. Недостатъкътъ отъ пари, дѣйствително, е една неприятность; но като знаемъ разумно да ги разходваме, той нѣма твърдѣ да накърни удоволствието ни при пжтуването. Напротивъ, многото пари често отклоняватъ туриста отъ красотитѣ на природата. У насъ, слава Богу,

този случай е много рѣдкъ, особно въ кржговетѣ, които най-много пжтуватъ, именно между нашитѣ млади туристи. Дѣйствително, не е голѣмъ просторътъ на мѣстата, които нашиятъ туристъ спохожда, обикновено той засѣга прѣдѣлитѣ на нашето отечество; но резултатитѣ отъ една такава ефтина екскурзия, душевното обогатяване и освѣжаване сж много по-голѣми, отъ тѣзи на оногова, който съ пълна кисия се поти въ задушенитѣ вагони на западния влакъ или на тогова, който зѣпа прѣдъ грамаднитѣ здания въ Виена.

Обаче много по-неприятно отъ скримността на срѣдствата е да ви изненада лошо врѣме прѣзъ излета. То не иска да знае имате ли много пари или не. Всѣки отъ васъ става гърмоотводъ на неговитѣ капризи. Закарва ви то въ нѣкоя кошара, гостинница или хотелъ, споредъ това, какъ разполага вашата кисия, и ви държи тамъ толкова дълго, колкото му се ще.

Чешскитѣ писателъ Неруда е описалъ безподобно въ единъ свой фейлетонъ мжкитѣ на една такава компания, осждена на заточение отъ продължителния дѣждъ въ задушения хотелъ, дѣто единственитѣ имъ другари сж били мрачниятъ небосклонъ и тжжното лице на гостинничаря.

Не само при голѣмитѣ, а и при малкитѣ екскурзии на прѣвъ планъ се налага въпросътъ за хубавото врѣме. Та и това е доказтелство за голѣмата важность на тоя въпросъ. Той е занимавалъ всички отъ най-старо врѣме, а и днесъ е прѣдметъ на всѣкидневенъ разговоръ. При все че въпросътъ за врѣмето е много важенъ за всички кржгове на човѣшкото общество, при все че всѣкой иска точенъ отговоръ на тоя въпросъ, все пакъ всичкитѣ опити въ тоя смисълъ сж осанали само прѣдположения. Точността, сигурността за опрѣдѣляне състоянието на врѣмето е останало просто едно желание, единъ идеалъ, макаръ и да не може да се откаже, че доста сме се приближили къмъ тоя идеалъ. Ако бихме искали да прослѣдимъ всичкитѣ опити и начини, чрѣзъ които човѣкъ се е стараелъ да се докопа до разкритието на тоя въпросъ, бихме получили една твърдѣ интересна, пѣстра и поучигелна картина.

Нека си припомнимъ само нашитѣ интересни простонародни прѣдсказания за врѣмето. Тѣ сж плодъ на дългогодишни наблюдения и опитность. Дѣйствително, има въ тѣхъ и много нѣща дѣтински, но пѣкъ и науката не се спира да вземн често примѣри отъ тѣхъ за потвърждение на своитѣ възгледи.

Заблѣжителенъ моментъ въ историята за прѣдсказване на врѣмето е изнамѣрването на барометра. Макаръ той и много да помага, но пакъ не можа да се разрѣши съвсѣмъ тая проблема.

Отъ собствена опитность знаемъ, че когата барометърътъ се качва, ще настѣпи хубаво врѣме, когато пада — лошо врѣме. Обаче указало се е, че при нѣкои случаи барометърътъ при все че се дига, пакъ настѣпва лошо врѣме и обратно.

Другъ начинъ за прѣдсказване на врѣмето сж метеорологическитѣ данни за извѣстно мѣсто. Да посочимъ примѣръ: искаме прѣзъ августъ да пжтуваме въ Горна Италия. Какво ще бжде тамъ врѣ-

мето, разбира се, не можемъ да прѣдскажемъ. Взимаме на помощъ Ваедекега и намираме, че прѣзъ това врѣме срѣдната температура е напр. 25° С. И споредъ това нареждаме и своето облѣкло. За нещастие, обаче, прѣзъ пътуването може да се случи хладно и дъждовно врѣме и ние сме изложени на опасни за здравето условия. Подобенъ типиченъ исторически примѣръ ни прѣдставлява Наполеоновиятъ походъ въ Русия. Наполеонъ попиталъ Лапласа, кога въ Русия почватъ голѣмитѣ студове, та споредъ това да нареди завоевателния си планъ. Лапласъ е изчислилъ, че до началото на януария не трѣбва да се опасяватъ отъ настѣпването на голѣмитѣ студове. Но въ оная година силнитѣ мразове дойдоха още прѣзъ декемврий — и сѣдбата на великата армия бѣше рѣшена.

Истинскиятъ напредѣкъ се постигна съ приготвеното и употребеното на тѣка нареченитѣ „синоптически карти“. Карти, които показватъ състоянието на врѣмето за значителна частъ отъ земната поврхность, напр. на Европа. При това главно внимание се обръща върху барометрическото налѣгане. Да се спираме по-надълго върху тоя въпросъ не му е тукъ мѣстото. Нека споменемъ, че врѣмето зависи главно отъ разпрѣдѣлението на налѣгането и отъ взаимното положение на силното и слабо налѣгане. Това взаимно положение постоянно се мѣни, обаче тия промѣни ставатъ въ опрѣдѣленъ редъ и зависятъ отъ опрѣдѣлени условия. Сегашниятъ директоръ на централната метеорологическа станция въ Виена D-г Pernter прѣдсказва врѣмето на $85 \frac{1}{10}$ отъ случаи, но и той допуща погрѣшки често. Изобщо казано, не можемъ съвсѣмъ точно и сигурно да прѣдскажемъ врѣмето. Главната причина на това лежи въ силната измѣнчивостъ на факторитѣ, които съставляватъ врѣмето. Но въпрѣки това пакъ не трѣбва да скръстимъ рѣцѣ и да се отдадеме на капризитѣ на природата, а чрѣзъ наблюдения и опитностъ да се домогваме до тоя идеалъ.

Между многото популярни начини за прѣдсказване на врѣмето е и този чрѣзъ телеграфнитѣ и телефонни жици.

Звучението на телеграфнитѣ жици е всѣкому познато. То е едно явление толкова обикновено и често, че мнозина сж обърнали на него по-сериозно внимание. Обаче, разгедано по-отблизо, то често ни изненадва — можемъ да забѣлѣжимъ, че тия жици звучатъ често и тогава, когата въ цѣлата околностъ нѣма и помисълъ за вѣтъръ и врѣмето е така тихо, че, както казватъ, „нито листецъ се помрѣдва“.

Това явление, дѣйствително, е интересно, особено като си помислимъ по каквътъ начинъ то обикновено се обяснява. Както обтѣгната жица или металическа плоча издаватъ звукъ, когато трептятъ, така сжщо и телеграфната жица, като почне да трѣпти — издава звукъ. Коя е причината на това трѣптение? Вѣроятно, споредъ обикновеното мнѣние, движението на въздуха — вѣтърътъ. Ударитѣ на вѣтъра причиняватъ трѣптение въ жицата, а тая послѣдната звучи. Ако това дѣйствително е така, тогава имаме едно съвсѣмъ

обикновено явление, което, както по своитѣ причини, така и по своитѣ послѣдствия, не заслужава да се обръща внимание на него.

Обаче работата е малко по-друга и никакъ не е обикновена, както на пръвъ погледъ изглежда. Нека се повърнемъ къмъ това, което по-горѣ казахме — че много пжти, и то често, когато въздухътъ е съвсѣмъ спокоенъ, телеграфнитѣ жици пакъ звучатъ; значи въ тоя случай причината на звученето не е вѣтърътъ. Наблюдаваме ли явлението по-продължително, ще забѣлѣжимъ и много други особености не забѣлѣзани по-рано. Така напримѣръ, ще видимъ, че звученето не е съвсѣмъ правилно — нѣкогашъ се чуватъ продължителни и дълбоки тонове, други пжтъ кжси и отсѣчени, съ дълги или пжкъ съ кжси паузи. Сжщо и височината на звука е различна — веднажъ висока, други пжтъ низка, трети пжтъ се чува цѣлъ акордъ отъ звукове. Силата сжщо не е еднаква — нѣкога съвсѣмъ слаба и тиха, други пжтъ можща — чувана на значително разстояние.

Всички тѣзи явления надали могатъ да се причинятъ отъ вѣтъра. Толкова повече, че телеграфнитѣ жици често звучатъ, както казахме, и когато нѣма вѣтъръ, а нѣкога, когато има и силенъ вѣтъръ, съвсѣмъ не звучатъ. Явява се тогава въпросътъ, коя е причината на това звучене? Изобщо казано, истинската причина на това не може да се познае, но съ сигурность може да се каже, че вѣтърътъ не е тая причина, а и не може да бжде.

Причината на това звучене сж изобщо метеорологическитѣ явления, като: налѣгането на въздуха, слънчевитѣ лжчи, воднитѣ пари, температурата, електричеството, магнетизмътъ и др. Тия отдѣлни метеорологически елементи сж непостоянни, измѣнчиви. А тѣхната измѣнчивость причинява хубавото или лошо врѣме. Значи можемъ да кажемъ, че причината на това звучение на теловетѣ е различното състояние на тия елементи. Кой отъ тѣхъ е истинската причина на това, за сега на насъ е безразлично.

(Слѣдва)

Изъ Časopis Turistů.

С. Д. Скрински.

Археологични разкопки въ Карловско.

Ученолюбивитѣ дружества у насъ вирятъ слабо, но за да се крѣпятъ и засилватъ, трѣбва едно друго да си помагатъ. Думата ми е за археологичнитѣ и туристскитѣ дружества въ България. Тѣ иматъ ограничено число членове, малко любители се явяватъ за спождане и изучване природнитѣ хубости, за откриване и съхраняване старинни прѣдмети. Туристскитѣ дружества иматъ една точка отъ цѣльта си обща съ часть отъ цѣльта на археологичнитѣ, именно: „в) да покровителствуватъ и поддържатъ исторически-ѣ бѣлѣжитости

въ страната“. Туриститѣ, като иматъ прѣдъ видъ тази точка отъ цѣлѣта си, трѣбва при всѣки случай на археологични открития или прѣдприятия да посѣщаватъ и изучаватъ и тѣзи мѣста заедно съ нахождитѣ по тѣхъ. Слѣдъ оповѣстяването за разкопкитѣ въ Хисаря и Текия отъ археологичния клонъ на Карловското ученолюбиво дружество „В. Левски“, трѣбваше поне най-близкитѣ туристи да спохотятъ казанитѣ мѣста, да укажатъ нужното съдѣйствие, ако могатъ, разбира се, да проучатъ станалото и това чрѣзъ туристския органъ да се извѣсти на всичкитѣ другари-туристи.

Карловското дружество съ една статия въ органа си в. „Просвѣта“, брой 36, година V, извѣстява за извършенитѣ разкопки-разкрития въ Хисаря и Текия и заслужава да се направи извлѣчение отъ нея — „По разкопкитѣ въ Хисаря и Текия“.

Археологичниятъ клонъ на дружеството рѣшава да се направятъ малки разкопки на тѣзи двѣ мѣста и избира двѣ комисии, като ги натоварва да направятъ разкопки и старинни дирения въ околноститѣ имъ. Комисиитѣ изпълнили възложенитѣ имъ работи и донесли писмено за извършеното и събрано отъ тѣхъ.

Хисарската комисия е употребила 3 дена за разкопки и дирение — 13. 14. и 15. ноемврий 1906 г. Първата разкопка е правена при „Момина баня“, и околността на Хисаря. Мѣстото е на изтокъ отъ крѣпостѣта, въ дѣсно отъ пѣтя, що види отъ послѣдната за Момина баня, до самата баня. Цѣлата мѣстность, на едно значително разстояние, била усѣяна съ тухли, керемиди и камъни отъ старъ градежъ и кръстосана съ стари зидове. Първиятъ день 6 души работници на дълбочина 3—4 педи открили каменни основи, които заграждатъ коридоръ, широкъ 2 $\frac{1}{2}$ м. и посланъ съ тухли, а страничнитѣ му зидове, дълги 5 метра, свършватъ и отъ двѣтѣ страни. Разкопката била спрѣна, като непосилна за срдѣствата и врѣмето, съ което разполагала комисията.

Втората разкопка направили въ самата крѣпостъ — на западъ отъ „Хисарь-капия“. На дълбочина 1 $\frac{1}{2}$ м. открили голѣмъ гранитенъ блокъ, издѣланъ въ форма на паралелопипедъ съ размѣри: 2, 1·20 и 0·50 м. Подъ него втори такъвъ, а подъ втория другъ отъ чистъ мраморъ. Мѣстото около тѣзи каменни блокове било изградено съ тухли, камъни и хорусанъ. Отъ двѣтѣ страни, къмъ лицето на крѣпостѣта, на каменнитѣ блокове били изправени гранитни стълбове, високи 2 м. Разкопката не довѣршили и тамъ по сждитѣ причини.

Отъ Хисаря намѣрили и събрали слѣднитѣ прѣдмети: 1) мраморна женска статуя, 2) двѣ части отъ мраморни колони съ изящна орнаментика, 3) грамадна каменна копия (гаванка), 4) двѣ каменни вази, отъ които едната съ дрѣжки, а другата безъ дрѣжки, 5) каменна чаша съ дрѣжка, 6) двѣ прѣстени кандила, 7) прѣстенъ калѣпъ за чепрази (пафти), 8) голѣма керемида, 9) голѣмъ камененъ сждъ (котелъ), 10) прѣстено шише, 11) желѣзна мотика и 12) желѣзна брадва.

Другата комисия е правила разкопки при с Текия, което се намира на С.-З. отъ Карлово, при политѣ на Стара планина до Троян-

ския проходъ. Жителитѣ на селото сж повече турци. Мѣстността е очарователна и е една отъ най-живописнитѣ въ този кѣтъ на нашето отечество. Околността на селището има голѣмо значение въ старинно отношение. На западъ, на една значителна височина въ Балкана, върху скалата „Гйокъ-Тепе“ или „Гйокъ-Ташъ“, съ чудесна гледка по дължината на Стрѣмската долина, се намирали остатѣци отъ старо градище. Тукъ били намѣрени разни прѣдмети, но особно внимание заслужавалъ единъ голѣмъ купъ съ желѣзенъ похлупакъ. На сѣверъ отъ селото имало сжщо останки отъ стара крѣпость, изравнена вече съ повърхнината на земята. Въ тази мѣстность сж намѣрени много монети и стрѣли желѣзни. На изтокъ отъ селото, на разстояние 2 килом., ясно личели основитѣ на старо градище, наричано отъ мѣстнитѣ жители „Узунъ-Касаба“. Въ центъра на градището се издигало мѣстото „Сарай-ери“ съ дължина и ширина по около 500 м. и по него ясно се забѣлѣзвали останкитѣ отъ стѣнитѣ. На западъ отъ „Сарай-ери“ сж намѣрили основитѣ и стѣнитѣ на олтаря на една черква. Въ тази мѣстность били намѣрени много археологични прѣдмети, но разнесени — едни изпратени въ Цариградъ, други унищожени, а трети вградени въ постройкитѣ на селото. Въ дружеството отъ сжщото мѣсто имало запазенъ квадратенъ мраморенъ камъкъ съ грѣцки надписъ, още непрочетенъ. При пощателното изучаване околността на Текия щѣли да се намѣрятъ много старинни остатѣци и основитѣ на нѣкое старо селище.

Отъ Текия въ дружеството сж доставени слѣднитѣ прѣдмети: 1) мраморенъ камъкъ съ грѣцки надписъ, 2) една желѣзна стрѣла, 3) единъ кжсъ глинено издѣлие, 4) една мѣдна монета и 5) двѣ тухли отъ черквата и 3 керемиди отъ текето.

Ето примѣръ за научна дѣйность на ученолюбивитѣ дружества у насъ. По този начинъ ще можемъ въ близко бъдеще да изучимъ миналото на нашето отечество, за да знаемъ на какво именно да градимъ сегашното.

20. декемврий 1096 г., София.

ВЪ СѢИ.

Рефератъ за VII сборъ на ферата и съдържанието му, за да БТД. — Занапрѣдъ централното бжде своеврѣменно обявенъ въ настоятелство на БТД е рѣшило програмата на сбора. Понеже не е на всѣки сборъ да се чете по единъ далечъ врѣмето за VII. редовенъ туристовско - наученъ или спор- сборъ на БТД, който ще се състои тень рефератъ, който послѣ ще на Св. Тройца въ гр. Враца, то бжде публикуванъ въ БТ. Такъвъ центр. наст. моли лицата, които рефератъ може да чете всѣки членъ възнамѣряватъ да четатъ поло- на БТД, като прѣдварително съоб- бенъ рефератъ, да му извѣстятъ щии въ центр. наст. темата на ре- още сега за това.

Отваряне излетния сезонъ. 4) Г. п. Захариевъ — чин. статист.,
 — Сезонътъ на лѣтните излети въ 5) Тома Исаяевъ — студентъ,
 БТД се открива обикн. на 25. марта 6) Дим. Крусевъ — чин. статист.,
 — Благовѣщение. Обаче дългата 7) Г. Недѣлковъ — студ. рис. учил.,
 зима и закъснѣването на пролѣтъта 8) Пенчо С. Петевъ — чин. стат.,
 не ще позволятъ тая година да 9) В. Стаматовъ — чинов. стат., и
 се открие тогава, а ще трѣбва от- 10) А. Филиповъ — чиновникъ въ
 криването му да се отложи за 8. университетъ.
 априлий. Въ тоя день ще го от- Умоляватъ се и другитѣ клоно-
 крие и Софийскитѣ клонъ „А. ве да изпращатъ въ центр. наст.
 Константиновъ“.

Нови членове въ Софийския клонъ отъ БТД. — Въ послѣдното си засѣдание настоятелството на този клонъ е приело за членове слѣднитѣ лица:

- 1) М. Антонова — учителка,
- 2) Ив. Бурешъ — студентъ,
- 3) Ал. Джаджовъ — чин. статист.,

за да се помѣства въ БТ, съгласно устава.

По записването абонати за БТ. — Редакцията моли туриститѣ, които сж записали абонати за БТ, да ѝ изпратятъ поканитѣ, за да имъ се изпраща редовно списанието.

К Н И Ж И Ц И Я.

Въ южнитѣ страни. *Пътни записки отъ Р. В. Радевъ. София, 1906. г., 208 стр. голъма осмина съ 185 картини. Цѣна 2 лева.*

Ето една полезна книга между многото безполезни, дори врѣдни, които затрупватъ книжовния ни пазаръ; ето едно увлѣкателно четиво, което би трѣбало да обърне вниманието и на нашия, петименъ за пжтеописания, туристъ. Кой не е мечталъ за ония топли страни, дѣто е люлката на цивилизацията; кой не таи въ душата си желанието да му стжни кракътъ въ мѣстата, дѣто се раждатъ фурмитѣ и бананитѣ, отдѣто ни иде кафето? Ала колцина сж ония щастливци, чиито мечти сж се осъществили, чието желание се е изпълнило? Единъ отъ тѣхъ, авторътъ на озаглавената книга, е ималъ идея да

сподѣли съ четцитѣ впечатления, които е изнеслъ изъ чаровнитѣ посѣтени мѣста, да разкрие прѣдъ омаяния имъ взоръ ония картини, които твори южната природа. И сторилъ е това много добръ. Макаръ цѣлото му същество да е погълнато отъ дълго галената и ревниво пазена мисль — да се наскита надлъжъ-наширъ изъ горещитѣ страни, той описва пжтемъ Черно-море, Босфора, Цариградъ, Мраморно море, Дарданелитѣ, настръхнали съ укрѣпления, Архипелага, Ионическо море и Срѣдиземно море, прѣлеститѣ и грозотитѣ на морското пжтуване — всичко това прошарено съ весели и скръбни приключения.

Прѣди да опише скитанията си изъ Египетъ, авторътъ ни запознава съ географията и историята на

страната, напаконъ въвежда ни въ вжтрѣшността и ни показва всичкитѣ съкровища, които крие земята на фараонитѣ. Разхожда ни изъ Александрия и ни кара да се спремъ прѣдъ колоната на Помпея, крѣпостъта на Наполеона, паметника на Мехмедъ-Али; да влѣземъ въ най-прочутата на врѣмето си библиотека и музей, за да се у-вѣримъ, какви „джуджета сж тѣ прѣдъ своитѣ великани прадѣди“. Въ Каиро пѣтникътъ се спира повече и описва тази „африканска царица, която съединява прѣлеститѣ на два свѣта“; тоя „фокусъ, въ който се сбрало всичко хубаво на Ориента, напластявано прѣзъ вѣкове и вѣкове, и величествени работи, които западниятъ вѣгъръ е донесълъ“; тая „панорама, въ която могатъ да се видятъ всички източни типове — араби, фелахи, бербери, копти, евреи, турци, негри, бедуини, сирийци, перси, индийци съ тѣхнитѣ нѣрави и обичаи“; въвежда ни въ стария Каиро, за да ни покаже пазаритѣ, джамиитѣ, крѣпостъта, кладенеца на Йосифа, гробищата на халифитѣ, музея; най-послѣ запознава ни съ сегашното политическо положение на Египетъ, управлението, войската, индустриятъ, търговията, училищата.

По-нататъкъ той ни изправя прѣдъ пирамидитѣ и обширно ни разказва за тѣхната история; завежда ни всрѣдъ развалинитѣ на Хелиополисъ, а послѣ, по делтата на Нилъ, къмъ прочутия му баражъ, „обърналъ делтата на истински рай, който има съ тройнитѣ си годишни жетви, плодородие едва ли не едничко въ свѣта. Хелванъ, любимото мѣсто за разходка на Каирчени и много прѣпоръчвано за прѣживѣване на грдоболни; развалинитѣ на Мемфисъ, стовратната Тива, колонадитѣ въ Луксоръ, храмоветѣ въ Карнакъ, колоситѣ на Мемноне, града Асуанъ, островъ Филе, праговетѣ на Нилъ, Баража, Слоновия островъ сж подробно описани.

Отъ Каиро пѣтникътъ прѣзъ пустинята достига Суецъ, пѣтува прѣзъ Червено море за Южна Арабия, дѣто се спира въ пристанището Аденъ. Послѣ се прѣхвърля на отсрѣщния източно-африкански брѣгъ, въ френската колония Жибути, а оттукъ прѣдприема пѣтуване къмъ абисинската граница. И тия страни сж описани въ всѣко отношение: климатъ, население, нѣрави и обичаи. Въ края се описва историята на Суецкия каналъ и неговото сегашно положение.

Н. Б.

РАЗНИ.

Златоносни легла въ Македония. — Че Македония е страна съ изобилни минерални богатства, е извѣстно отъ историята. Старитѣ историци, начело съ Тукидида, говорятъ за богатствата на злато въ Македония и Тракия. Филипъ Македонски, съ сѣченитѣ отъ това злато

монети, е могълъ да покори Гърция. Обаче, слѣдъ настѣпилитѣ исторически събития и покориенето на Балканския полуостровъ отъ турцитѣ, всѣко разработване на драгоцѣнния металъ е спрѣно. Само тукъ-тамъ населението се е занимавало съ плаване злато главно

въ Неврокопско; неврокопци сж дохождали чакъ у насъ да миятъ злато.

Въ послѣдно врѣме турското правителство се е заело съ систематическото изучаване на страната въ това отношение, като е ангажирало германския миненъ инженеръ Гроскопфъ, единъ вѣщъ геологъ, практикувалъ въ Русия на Кавказъ, Бразилия, Сѣв. Америка, Япония и Холандска Индия и който сега внимателно пропътува Македония. Споредъ свѣдѣнията, които намираме въ нѣмскитѣ списания, резултатитѣ отъ тая обиколка били много благоприятни и той намира Македония за една много богата съ злато страна.

Цѣлата южна частъ отъ Солунската областъ била златоносна. Особено често се срѣщало злато въ наноситѣ на рѣката Галико и нейнитѣ притоци. Златото се намирало въ дебели, малки люспици или въ жичковидни прѣчки, дълги 2—3 см. и дебели 1—3 мм. Както по течението на Галико, пѣсъчно злато се намирало и въ многобройни други рѣки, сжщо близо до голѣмото езеро Лангада, само на три часа пѣтъ отъ Солунъ. Злато било констатирано още и въ здрави, кварцови легла. Една такава жила, която била негласно разработвана, до гдѣто се научатъ властитѣ, извадена само на 1,5 метъръ, въ два мѣсеца дала злато за 100 хиляди лева! При плавинето една тонна пѣсѣкъ давала до 3 гр. злато и то при съвсѣмъ прости уреди за плаване. Ако се промиватъ и старитѣ наносни пластове и ако се употрѣбятъ модерни плавелни машини, то добивката ще се повиши. Ако дѣйствително резултатитѣ сж такива, както ги съобщаватъ въ Германия, а това не бжде само една реклама

за да се ангажиратъ капитали въ новитѣ рударски прѣдприятия, то ще излѣзе, че златнитѣ легла въ Македония ще бждатъ много по-богати отъ тия напр. въ Борнео и Холандска Гвинея, при което въ Македония има и изобилие на вода за плаване. Освѣнъ въ пѣсѣка, но и въ здрава скала може да се откриятъ златоносни жили, изучаването на които е тепърва започнато. Тогава на огърлицата на Македонската робиня ще се наниже още единъ скъпъ бисеръ, за да възбужда още по-силно апетита на европейскитѣ хищници.

Хр. Пун.

Снѣгъ въ Алжирска Сахара.

Bulletin du Comité de l'Afrique française съобщава интересни свѣдѣния за падналия снѣгъ въ Алжирска Сахара прѣзъ февруарий 1906 г. Така, на 5 февруария е валѣлъ снѣгъ въ El Golea отъ 6 ч. сутринята непрѣкъснато до 3 ч. слѣдъ обѣдъ, а слѣдующия день съ слаби прѣкъсвания прѣзъ цѣлия день. Снѣжната покривка е достигала 5—6 с. м. Мѣстността, дѣто се е случило това не-обикновено за Сахара явление, е на сѣверъ отъ El Khoua. То се простира на разстояние 52 кл. м. отъ El Golea, къмъ ю.-з. прѣзъ Fort Mac-Mahon до Gouga и на югъ чакъ до Ouakda.

На 6. февруарий къмъ 10 ч. пр. обѣдъ околността Timimouchi е била покрита съ 3—4 с. м. дебелъ снѣгъ. На 10. февруарий е валѣлъ снѣгъ на югъ и ю.-з. отъ Ouargly въ долината на Mia, а на 16. февруарий въ Laghouatu.

И. Б.

Въ Кобленцъ недавна се основало „Rheinischer Verein für Denkmalpflege und Heimatschutz“ (Рейн-

ско дружество за покровителствуване паметниците и отечествените хубости). То се грижи да запазва паметниците и природните красоти във всички Рейнски области на Прусия.

У насъ редовно се унищожаватъ горитѣ и обезобразяватъ гледкитѣ. Не ще ли се и ние единъ день погрижимъ, за да ги запазимъ?

Рѣдки и паметни дървета въ Чехия.—Подъ това заглавие се публикуватъ въ чешкото списание „Loveský obzor“ като приложение и подъ редакцията на Иосифъ В. Размаръ въ Писекъ снимки и описания на забѣлжителнитѣ дървета въ чешкитѣ земи. Редакцията посочва на много дървета, но досега е публикувала за Олдрихова джбъ, Иванъ Хусовата липа, Седмбратовия ясенъ, историческата Круша въ Миневско, Св. Прокопиева джбъ и пр.

Колкото се отнася до насъ, то ние не само че унищожаваме горитѣ си, но и не запазваме или описваме ония дървета, които сж тѣсно свързани съ историята на нашето близко минало, като напр., черницитѣ въ Асѣновата махла въ Търново, подъ които е станалъ първиятъ ни войнски наборъ въ Търново, интересната Богоридева зарзалия въ Айтосъ, крушата, на която сж избѣсени сума българи въ Сливенъ, и пр. Почти въ всѣки нашъ градъ може да се посочи на подобни паметни дървета, но кой ли се интересува за запазването имъ? Въ Германия почти въ всѣка паланка се вижда посаденъ нѣкой Бисмарковъ джбъ (Bismarkeiche), нѣкоя паметна липа, а у насъ за подобно нѣщо и дума не може да става.

Търново.

Г. К.

ТУРИСТСКА ПОЩА.

Въ този отдѣлъ занарѣдъ ще се помѣстватъ **запитвания** отъ читателитѣ на БТ и **отговори** отъ редакцията.

ОБЯВЛЕНИЯ.

Излѣзе отъ печатъ и се пушна въ продажба книгата

„ВЪ ЮЖНИТЪ СТРАНИ“

(Египетъ—Южна Арабия—Източна Африка).

Пѣтни записки отъ *P. V. Радевъ*.

185 картини на мѣстности, градове, паметници и типове.

Леко увлѣкателно четиво.

210 голѣми страници, хубавъ печатъ, голѣмъ форматъ.

Цѣна 3 лева.

Продава се въ книжарницитѣ на Олчевъ и Касжровъ въ София.

Продължава се подписката

НА

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Списание за туризъмъ и природоописание.

Органъ на Българското Туристско Дружество.

ГОДИНА VI. 1907.

Редактори: { Д-ръ Хр. Пиперовъ.
С. Д. Скрински.

Излиза мѣсечно (освѣнъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лв., въ странство 2.50 фр.

Записването абонати става въ София въ Придворната книжарница Касжровъ и редакцията на сп. „Родина“, а въ провинцията въ клоноветѣ отъ БТД и при телеграфо-пощенскитѣ станции.

Приематъ се за послѣдната страница на списанието обявления отъ хотелжи, гостинничари, продавачи на туристски вещи и т. п. при най-износни цѣни.

Печатница на П. М. Бжзайтовъ — София.